

549. *Stabilitur conclusio.* — Ex quibus omnibus cum aperte constet, viros doctrina et virtute celeberrimos, fideque dignissimos pro certo asserere, et testari, sæpe dictum privilegium per bullam Leonis X, revera fuisse concessum; rationes vero et fundamenta doctorum idem privilegium impugnantium apparentia, non autem efficacia, multo minus convincentia videantur, sufficienter probata videtur prima pars conclusionis n. 542, allegatæ, seu vera existentia quæstionati privilegii n. 543, allegati.

550. *Consultitur moderatus usus hujus privilegii, et utilis praxis.* — Resp. IV. Quamvis de hactenus quæstionato privilegio res ita se habeat, prout a n. 543, ostensum est; tamen consultum non est, ut regulares mendicantes ordinarie, vel passim illo etiam pro solo conscientiæ foro utantur, sed ad Pœnitentiarum; vel ad episcopum juxta dicta § I. pro dispensatione recurrant, « nisi periculum incontinentiæ, vel alia necessitas aliud suadeat. » Ratio est; quia quodcumque agitur de valore sacramenti (uti in præsentia, si enim, dato non concessio, privilegium non subsisteret, dispensatio nulla, ipsumque matrimonii sacramentum nullum foret et conjugati, gratiis sacramentalibus in conjugio tantopere necessariis destituti, in continuis fornicationibus saltem materialibus remaneret) consultum, et æquum est, semper, quantum possibile, via procedere securiori; adeo ut, licet etiam in materia valoris sacramenti possimus sequi doctrinam probabiliorum, minus tamen tutam, relicta minus probabili magis tuta (non enim tenemur eligere certam) tamen expediat sequi tutiorem; et subintret hic monitum apostolicum ad Corinth. 6: « Multa mihi licent, sed non omnia expediunt. »

551. *Causa et utilitas prolixioris discussionis circa hoc privilegium.* — Si quæras: Ad quid ergo opus fuit tam prolixè hoc privilegium deducere, si illo uti non expedit? vel ad quid juvat? Respondetur, juvare plurimum, et ideo operæ pretium omnino fuisse, supra positam doctrinam exactius, et paulo prolixius exhibere, eo quod per eam, si una cum annexa cautela observetur, in quovis casu quemlibet pœnitentem plene consolari, eumque juvare possimus, uti ex sequenti, quam in praxi observa, demonstratione patet. Vel enim ex circumstantiis cognoscis, quod putativus conjux indigens dispensatione sine incontinentiæ periculo, usque

Jum dispensatio Roma, aut ab episcopo veniat, vivere possit, et velit, vel non: si vides, quod sine dicto periculo vivere, ac interea se continere possit vel velit, dic ei, quod illico pro ipso dispensationem apud Papam vel episcopum in secreto procurare velis, ille vero interea se contineat; sic enim ille omnino contentus et valor sacramenti securus erit. Si vero cognoscis, putativum conjugem ob fragilitatem, vel alias circumstantias in evidenti incontinentiæ periculo versari, vel adesse periculum mortis ex parte unius (et consequenter injustam successionem in bonis, etc.) donec dispensatio Roma, vel ab episcopo veniat, utere prædicto privilegio, et pro foro conscientiæ dispensa cum illo, simulque doce, qualiter matrimonium de novo contrahere possit, et debeat juxta dicenda infra § fin. quo facto nihilominus pro majori securitate Romam, vel ad episcopum, ipso etiam ignorante pœnitente, pro dispensatione scribere poteris (valet enim dispensatio etiam ignoranti impetrata, ut cum aliis bene docet Sanchez, lib. VIII, disp. 26, n. 4, arg. c. *Si motu proprio de Præbend.* in 6, et l. *Universi C. de Precib. Imperat. offerend.*) Obtena dein dispensatione voca, vel accede eundem conjugem, illum informa, quare pro majori securitate præter tuam jam factam, etiam Romæ dispensationem procuraris: et qualiter ipse ejusdem majoris securitatis causa matrimonium denuo revalidare possit.

552. Et ex his satis patet, ad quid serviat hactenus quæstionatum privilegium et quam necessariam fuerit, sufficienter demonstrare, illud probabilius existere, et adhuc existere: hoc enim si non esset, dictum privilegium practicari satis tuto non posset. Licet enim Gobath non obstante, quod prius docuerit in *Theologia experim.*, tract. 9, nu. 720, verosimilius, seu probabilius esse, hoc privilegium non subsistere, præfatam praxim nostram admittit ex eo; quia, inquit, in morbis desperatis satius est adhibere dubiam, quam nullam medicinam: tamen quia juxta primam propositionem ab Innocentio XI, damnatam certum sit, non licere relicta probabiliori et tutiori, sequi tantum probabilem, minus tutam (qualis juxta ipsum esse opinio de subsistentia privilegii) quando agitur de valore sacramenti, uti in præsentia res se habet, eo quod valor sacramenti, a dispensatione valida, hæc vero a subsistentia

§ XII.

DE DISPENSATIONE SUPER IMPEDIMENTO PETENDI DEBITUM CONJUGALE.

privilegii subsistat; doctrina Gobathii difficultate non caret. Dum e contra stante nostra doctrina de probabiliori privilegii subsistentia, memorata praxis pro foro interno tuta, et in se sancta, utpote ad plurima peccata præcavenda serviens, simulque cauta ac provida appareat.

553. *Privilegia regularium pro certis locis.* — Resp. V. Præter memorata privilegia regularibus in quacunque orbis parte existentibus concessa, suat adhuc alia pro certis locis concessa. Sic Carmelitæ habent privilegium dispensandi cum neophytis in regno Persarum super omnia impedimenta consanguinitatis et affinitatis, excepto primo gradu, uti ex bulla Pauli V, refert Augustinus a Virgine Maria in *Missionarii* num. 19. Bosco, de *Impedim. Matrim.*, disp. 12, sect. 13, conclus. 3, n. 11. Bonagratia capucinus summ. in *Matrimonium* a n. 288, post Bassacum, et Cypianum etiam capucinos refert, quod oraculo Gregorii XIII, concessum sit.

Patribus societatis, pro partibus duntaxat septentrionalibus, privilegium dispensandi cum iis, qui contraxerunt vel clandestine, etiam ubi concilium Trident. est receptum; vel coram non proprio parochio, vel cum impedimento criminis, ignorantes esse impedimentum; vel cum impedimento consanguinitatis, aut affinitatis in quarto gradu, aut cum impedimento compaternitatis, vel commaternitatis spiritualis.

554. *Vivæ vocis oracula ante Urbanum VIII, concessa neque in foro conscientiæ valent, bene vero post illum concessa.* — Verum quia vivæ vocis oracula sublata sunt per Gregorium XV, et Urbanum VIII, frustranea est allegatio illorum, cum privilegia hæc non amplius valeant, unde etiam non reperiuntur in compendio privilegiorum societatis Jesu, uti advertit Bosco, loc. cit., num. 194.

Nec dicas, vivæ vocis oracula posse adhuc practicari pro foro interno, non obstantibus revocationibus Gregorii XV, et Urbani VIII, prout multi putant. Respondetur enim, id falsum, aut certe periculosum, nec tutum in conscientia esse, exceptis illis oraculis, quæ de novo post dictos pontifices sunt confirmata, aut post illos de novo concessa, prout amplius demonstrabimus, lib. V, tit. XXXIII, de *Privileg.*

555. *Ratio ordinis.* — Examinate dispensatione super impedimentis Matrimonii, merito sequitur § de dispensatione super impedimentis petendi debitum conjugale, quæ impedimenta ante et post matrimonium contrahi possunt.

556. *Quibus modis privetur quis jure petendi debitum?* — Quæritur I. Quibus modis privetur conjux jure petendi debitum conjugale, seu contrahat impedimentum petendi debitum? Resp. I. variis ex causis privari conjugem jure petendi debitum conjugale. Veluti I. per simplex votum castitatis sive ante, sive post matrimonium, emissum; quo tamen non obstante debitum reddere potest, et tenetur juxta dicta supra tit. VI, num. 25.

557. *Assignantur varii modi.* — II. Per votum ingrediendi religionem, per quod etiam impeditur a reddendo ante consummationem: postquam autem matrimonium etsi illicite consummavit, licite petere et reddere potest debitum etiam sine dispensatione. Sanchez, lib. IX, de *Matrim.*, n. 14 et 15.; Pelliz, tract. 8, cap. III, sect. 2, n. 267., et alii. Ratio est; quia antequam vivens matrimonium consummet, potest adhuc, et vi voti tenetur ingredi religionem; consequenter si etiam reddendo illud consummat, peccat; quia inhabilem se reddit ad votum, stante matrimonio, servandum: ob quod etiam postea licite et valide petere ac reddere potest, licet illud soluto matrimonio reviviscat, prout amplius citati doctores et TT.

558. III. Quando scienter perfectam habet copulam cum sui conjugis consanguinea persona in secundo, non item in ulteriori gradu; prout amplius habetur tit. XIV, de *Consanguinitate, et Affinitate* § II, a num. 53.

Per cognationem tamen spirituales non privatur jure petendi debitum per dicta tit. XI, de *Cognitione spirituali*, n. 30 et seq.

559. *Possunt episcopi dispensare super tali impedimento, si provenit ex voto, quod tollere possunt dispensando: quæ sint hæc vota?* — Quæritur II. An? et qualiter possint episcopi dispensare super impedimento petendi debitum conjugale? Resp. I. Possunt episcopi dispensare super impedimento pe-

tendi debitum, quando impedimentum provenit a tali voto, in quo episcopi possunt dispensare. Conclusio caret controversia ob evidentem rationem; quia si dispensando tollere possunt, et actu tollunt votum, quod est unica causa et radix impedimenti, utique etiam tollere possunt, et dispensando tollunt ipsum impedimentum, eo quod cessante causa cesset effectus, per vulgaria utriusque juris.

In quibus autem votis episcopi dispensare valeant, habes lib. III, tit. XXXIV, de *Voto et Voti Redempt.* a nu. 27, quibus adde, quod, quia juxta ibidem dicta, possunt episcopi dispensare in omnibus Papæ non reservatis, possint etiam dispensare in voto castitatis perpetuæ, absolute et perfecte emisso post contractum matrimonium, sive dein cum vel sine consensu alterius conjugis, sive ab uno vel ab utroque conjugate emittatur; eo quod vota castitatis post contractum matrimonium, quantumvis absolute et perfecte elici videantur (dummodo non eliciantur cum intentione ingrediendi religionem, vel per modum mutui contractus, ob dicenda infra n. 561,) non sint nec dici possint perfectæ castitatis (et consequenter nec reservata) hoc ipso, quod stante illo conjux vovens adhuc possit, ac etiam teneatur saltem reddere debitum. Sanchez, lib. VIII, de *Matrim.*, disp. 11, per totum, quem sequuntur Quintanadvenas singularium, tract. 7, singulari. 2, nu. 2: Gobath, in *Theolog. experiment.* tract. 10, num. 630.

560. *Quid juris, si vota fiant cum intentione ingrediendi religionem?* — Dicitur autem notanter dummodo non fiat cum intentione ingrediendi religionem, tunc enim, et a fortiori, si conjux post contractum, sed nondum consummatum matrimonium, absolute vovet ingredi religionem, episcopus intra primum bimestre, nec absolute, nec ad petendum, vel reddendum debitum dispensare potest, uti bene advertunt Pellizarius, tract. 8, cap. III, sect. 2, num. 269 et 278; Sanchez, de *Matrim.* lib. VIII, disp. 11, n. 4. Ratio est; quia, cum ante matrimonium consummatum conjux intra primum bimestre adhuc possit ingredi religionem c. *Ex publico.* 7. de *Convers. conjug.* et ad id vi voti teneatur, manet votum reservatum; quamvis, si semel consummavit, durante matrimonio ad nil amplius teneatur, sed libere, et absque dispensatione debitum petere, ac reddere valeat, ut bene docent Pel-

liz, loc. cit. nu. 272, 269; Sanchez, loc. cit., et adhuc magis lib. IX, disp. 33, n. 23, recte tamen addentes, tale votum soluto matrimonio iterum obligare ad sui impletionem.

561. *Aut per modum mutui contractus.* — Dicitur ulterius: «dummodo non fiat per modum mutui contractus, aut reciprocae conventionis,» vi cujus a petendo et reddendo abstinere licite et valide vovent. Cum enim in tali casu utraque pars vi conventionis sit liberata etiam ab obligatione reddendi debitum, consequenter votum libere observare possit, et debeat, ac uti supponitur, votum sit perfectum et absolutum, dispensare in illo Episcopus non valet. Sanchez, lib. IX, de *Matrim.* disp. 37, n. 10; Abb. in c. I, de *Convers. conjug.* n. 6. et ib. Innocent., in fine, ac Joannes Andreas, n. 2; Anchar., in c. *Dudum*, eodem, n. 12, cum communiori tam TT. quam jurisperitorum. arg. Can. *Quod Deo.* 4, cau. 33, q. 3, ibi: «Quod Deo pari consensu voveratis, perseveranter usque in finem reddere ambo debuistis. A quo proposito si lapsus est ille, tu saltem instantissime persevera.

562. Et quamvis aliqui, ut Rodriguez, tom. I, quæst. Regular. qq. 63, n. 2. Sa. y. *Debitum conjugale*, n. 2; Quintenadvenas singular. tract. IX, singul. 2, n. 4, et alii velint, episcopum posse cum his n. præced. positus, dispensare saltem super impedimento petendi debitum conjugale, eo quod hoc non sit proprie dispensare in toto voto (cum stante tali dispensatione conjuges essent sacrilegi, si cum alieno copulam haberent) sed tantum partiali illius effectu, et quoad tempus; quandiu nempe durat matrimonium, quo soluto votum rursus obligare incipit. Accedit, quod juxta dicenda possit episcopus dispensare in petendo debito cum impeditis ratione voti perfectæ castitatis ante matrimonium emissi; ergo etiam cum impeditis ratione perfecti voti postea emissi.

563. Tamen contrarium probabilius tenet Sanchez, de *Matrim.* cit. lib. VIII, disp. 11, n. 10. Eo quod rationes contrarium sententium nil vel nimium probent. Prima enim probaret, quod episcopus posset dispensare ad partialem effectum illum, ut ligatus castitatis perpetuæ voto posset nubere, manente voto in sua firmitate quoad reliquos, quod nemo concedit. Altera nil probare videtur; quia negatur paritas. Siquidem cum illis, qui stante voto castitatis perpetuæ con-

traxerunt, dispensat vi consuetudinis, ortum suum habentis ab evidenti periculo incontinentiæ, si conjux nunquam posset petere debitum, et tamen semper teneretur reddere, quod in casu perpetuæ castitatis post contractum matrimonium ex mutua conventionem minime fit, hoc ipso, quod nulla pars debitum petere teneatur, et reddere licite possit. Hinc, sicut in hoc nulla introducendi consuetudinem dispensandi habetur ratio, ita etiam de nulla dispensandi scitur consuetudine episcoporum; et consequenter nulla habetur potestas dispensandi, exceptis casibus urgentis necessitatis, in quibus episcopus dispensare potest, etiam in votis Papæ reservatis juxta dicta lib. III, tit. XXXIV, n. 37.

564. *Episcopi possunt dispensare super tali impedimento, petendi debitum, proveniente ex voto perpetuæ castitatis.* — Resp. II. Possunt episcopi ad petendum debitum dispensare cum conjugate, qui ante matrimonium emisit votum perpetuæ castitatis, eoque ligatus nupsit. Sanchez, lib. VIII, de *Matrim.* disp. 12, n. 4; Joan. Andr. in c. *Rursus. Qui Clerici, vel voventes*, et ibi Anchar. n. 2; Præposit. n. 6, et plures alii a Sanchez citati contra Sylvestrum, y. *Dispensatio.* q. 9, n. 13, et y. *Matrimonium*, 7, q. 3, fin.; Gutierrez, *Canon. quæst.* l. I, cap. XXIII, n. 17, et non paucos alios. Ratio conclusionis est, quia, si episcopi id non possent de jure communi scripto, nec ratione urgentis necessitatis, cum ubique haberi possint regulares mendicantes præditi privilegio dispensandi in petitione debiti juxta dicenda infra n. 568, tamen hoc eis competeret vi consuetudinis, quæ tribuit jurisdictionem, c. *Cum contingat. de Foro competent.* Quod si tamen in aliqua diocesi consuetudo hujusmodi non vigeret, libenter cum adversariis sentimus, videlicet, episcopum præfata potestate carere, et consequenter debere poenitentes remittere ad regulares privilegiatos.

565. *Vel incestu post matrimonium commissio.* — Resp. III. Potest etiam episcopus dispensare ad petendum debitum cum illo, qui impeditis existit ratione copulæ habitæ cum sui conjugis consanguinea in primo vel secunde gradu. Sanchez, loc. cit. n. 13; Sorbus, in *Compend. privileg. y. Absolutio quoad sæculares.* 2, vers. *Tertio advertendum*, ubi citat communem. Sa. y. *Debitum.* n. 13, et plures alii apud Sanchez. Ratio est, quæ in priori conclus.

566. *Item potest etiam capitulum.* — Resp. IV. Eadem potestas dispensandi competit etiam capitulis sede vacante, per argumenta allegata supra n. 32, per doctores, jura, et rationes ibidem allegatas.

567. *Possunt etiam regulares mendicantes dispensare super impedimento petendi debitum, si provenit ex voto.* — Quæritur III. An, et qualiter regularibus mendicantibus competat potestas dispensandi cum conjugatis super impedimentum petendi debitum? Resp. I. Possunt regulares mendicantes dispensare ad petendum debitum cum illis, qui stante voto simplici castitatis contraxerunt matrimonium, si votum est tale, in quo alias regulares isti possunt dispensare. Patet conclusio ex dictis in simili de episcopis n. 559, cum circa hoc sit eadem ratio de regularibus quæ de episcopis, præsertim quia dispensandi in votis eadem potestas competit regularibus mendicantibus, quæ episcopis juxta dicta supra lib. III, tit. XXXIV, de *Voto, et voti redempt.* a n. 27, ac n. 39.

Inferitur, quod, sicut juxta dicta cit. lib. III, tit. XXXIV, a n. 39, tam regulares mendicantes, quam episcopi absolute possunt dispensare I. In voto castitatis perpetuæ, vel etiam religionis, si est conditionatum, vel pœnale, vel ex metu etiam levi injuste incusso emissum. II. In voto temporali seu ad certum tempus. III. In voto sacros ordines suscipiendi, ita etiam a fortiori dispensare possint super impedimento petendi debitum inde exorto.

568. *Etiam perpetuæ castitatis ante matrimonium emisso.* — Resp. II. Possunt insuper regulares mendicantes cum conjugate ad petendum debitum dispensare super impedimento, proveniente ex voto simplici castitatis perpetuæ ante contractum matrimonium facto. Sanchez, lib. VIII, de *Matrim.* disp. 16, n. 3; Veracruz 1, p. specul. art. 15; Rodriq. tom. I, quæst. regular. q. 63, art. 2; Quintenadvenas, singular. tract. IX, singul. 2, n. 5; Henriq. lib. XII, de *Matrim.* cap. II, n. 9. Hurtado, Sorbus, et alii, qui communiter probant conclusionem ex privilegio a Pio V, concesso nobis Franciscanis 26 octobris 1569, uti refertur in compendio societatis. Verum quia citati doctores ipsi met fatentur, hoc privilegium esse tantum vivæ vocis oraculo concessum, consequenter revocatum per bullam Gregorii XV et Urbani VIII, quibus omnium quorumcumque